

Olga Mrówka^{*}

Katarzyna Kretowicz^{**}

Magdalena Lemska^{***}

OCENA ZALEŻNOŚCI POMIĘDZY TEMPERAMENTEM A ZAINTERESOWANIAMIZAWODOWYMI STUDENTÓW WYBRANYCH KIERUNKÓW STUDIÓW MEDYCZNYCH

Streszczenie

Zapotrzebowanie na wszechstronnie wyedukowanych pracowników medycznych wzrasta. Możliwość trójstopniowego kształcenia, nabywanie umiejętności specjalistycznych oraz prestiż płynący z wykonywanej pracy przyczyniają się do niesłabnącego zainteresowania pracą w sektorze medycznym wśród młodych ludzi. Wybór zawodu w zgodzie z posiadanymi predyspozycjami i temperamentem może przyczynić się do osiągnięcia satysfakcji zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym.

Celem niniejszej pracy jest ocena zależności pomiędzy temperamentem a zainteresowaniami zawodowymi studentów wybranych kierunków studiów medycznych. Badanie prowadzono od lutego do kwietnia 2020 roku. Objęto nimi studentów kierunków: pielęgniarstwo,

^{*} Mgr piel., absolwentka studiów II° na kierunku pielęgniarstwo, Gdański Uniwersytet Medyczny, Wydział Nauk o Zdrowiu z IMMiT.

^{**} Mgr piel., dr n. med., Gdański Uniwersytet Medyczny, Wydział Nauk o Zdrowiu z IMMiT, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, Zakład Zarządzania w Pielęgniarstwie.

^{***} Dr n. med. Gdański Uniwersytet Medyczny, WNoZ, ZSMiPS, EUHE, WNoZ, Pracownia Badań Socjomedycznych.

położnictwo oraz ratownictwo medyczne, studiujących na II roku studiów I° w trybie stacjonarnym. W pracy wykorzystano metodę analizy piśmiennictwa z zastosowaniem klasycznych technik treściowych; metodę szacowania przy użyciu kwestionariuszy zainteresowań zawodowych i temperamentu oraz sondaż diagnostyczny z techniką ankietową. Uzyskane dane zostały poddane analizie statystycznej z zastosowaniem testów istotności statystycznej, chi-kwadrat oraz tabel krzyżowych.

Dominującym typem temperamentu w badanej grupie była osobowość melancholiczna, a najrzadziej występującym osobowość choleryczna. Możliwe jest posiadanie cech więcej niż jednego typu osobowości. Posiadany temperament nie determinuje wyboru kierunku kształcenia. Najczęściej występującym rodzajem zainteresowań zawodowych wśród badanych są zainteresowania społeczne. Kobiety statystycznie częściej wybierają studia pielęgnarskie i położnicze niż mężczyźni. Osoby przejawiające dominację temperamentu cholerycznego najczęściej wykazują się zainteresowaniami kierowniczymi. W badanej grupie nie występują korelacje między rodzajem zainteresowań zawodowych a wyborem kierunku kształcenia.

Słowa kluczowe: temperament, osobowość, zainteresowania zawodowe, studenci, medyczne kierunki studiów.

Summary

The demand for well-educated medical workers increases. The possibility of three-stage education, the acquisition of specialist skills and the prestige resulting from performed work contribute to the unflagging interest in working in the medical sector among young people. Choosing a profession in accordance with predispositions and temperament may contribute to achieving satisfaction in professional life and in private.

The aim of this master's thesis is to assess the relationship between temperament and professional interests of students of selected fields of study at the Medical University of Gdańsk. The research was conducted from February to April 2020. They included students of the following faculties: nursing, midwifery and emergency medical services, studying in the second year of first-degree studies on a full-time basis. The study uses the method of literature analysis with the use of classic content techniques, the method of estimation using questionnaires of professional interests and temperament, and a diagnostic survey with the questionnaire technique. The obtained data were statistically analyzed with the use of statistical significance and Chi-square tests as well as cross tables.

The dominant type of temperament in the studied group was the melancholic personality, and the least frequent was the choleric personality. It is possible to have traits of more than one personality type. Your temperament does not determine the choice of the direction of education. The most common type of professional interests among the respondents are social interests. Women statistically more often choose nursing and obstetrics studies than men. People who show dominance of choleric temperament most often show managerial interests. In the studied group, there are no correlations between the type of professional interests and the choice of education.

Keywords: temperament, personality, professional interests, students, medical studies.

Wprowadzenie

Zapotrzebowanie na wykształconych, wszechstronnie wyedukowanych w określonym zakresie profesjonalistów, świadczących często wysoce złożone procedury, wzrasta w szybkim tempie. Wybór właściwej drogi kształcenia dla młodego człowieka stanowi poważny krok na drodze ku dorosłości. Podjęcie decyzji dotyczącej wykonywanego w przyszłości zawodu wydaje się być naturalne. Nie zawsze jednak wybór jest oczywisty. Młodzi ludzie wkraczający w okres dorosłości często zmagają się z problemami właściwymi dla okresu dorastania, podlegając jednocześnie wpływowi środowiska rówieśniczego oraz sugestiom płynącym ze strony rodziny. Z pomocą przychodzą doradcy zawodowi, posiadający szeroką gamę narzędzi diagnostycznych. Aby zachować zaufanie, jakim darzy się pracowników ochrony zdrowia, należy zadbać o to, aby osoby reprezentujące zawody medyczne podchodziły do wyboru ścieżki kariery z pełną świadomością posiadanych predyspozycji.

Osobowość i temperament oraz ich znaczenie

Koncepcje charakteru i temperamentu pojawiły się po raz pierwszy w teoriach antycznych. Rozważania na ten temat prowadzili: Arystoteles, Hipokrates z Kos, Platon i Teofrast z Eresos. Dzięki wielkim umysłom klasycyzmu paradygmaty osobowości poddawane były analizie w średniowieczu i w okresie renesansu. Po wielu wiekach uległy one wpływom myśli nowożytnej, tworząc tym samym podwaliny dla psychoanalizy stworzonej przez Zygmunta Freuda, którą to rozwija wielu jego następców oraz przedstawicieli nurtu biologicznego, nawiązującego bezpośrednio do tez postawionych przez Hipokratesa [1, 2].

Osobowość

Pojęcie osobowości rozumiane jest jako zespół stałych dla określonej jednostki cech psychicznych, determinujących postawy i stałość zachowania się lub jako zbiór uwarunkowań wewnętrznych, warunkujących psychiczną tożsamość człowieka, sposób zachowania się oraz reagowanie na zmienność otoczenia. Składniki osobowości podlegają modulacji przez cały okres życia jednostki. Można, ze względu na ich wartość, podzielić je na trzy grupy:

1. mechanizmy motywacyjne,
2. poznawcze oraz
3. mechanizmy samoregulacji i samokontroli [1, 2].

Na przestrzeni lat głównym wyzwaniem stojącym przed psychologami zajmującymi się badaniem osobowości i temperamentu było znalezienie i wytłumaczenie działania mechanizmów biorących udział w kształtowaniu różnic indywidualnych. Obecnie badacze starają się traktować wzajemną zależność dziedziczności i środowiska jako podstawę do stawiania bardziej szczegółowych tez [3].

Temperament

Dwadzieścia wieków przed pojawieniem się psychologii naukowej starożytni myśliciele przypisywali współczesnych sobie ludzi do jednego z czterech typów temperamentu. Podstawą powyższego grupowania istnień była teoria stworzona przez Hipokratesa – żyjącego na przełomie V i IV wieku p.n.e. greckiego lekarza, nazwanego „ojcem współczesnej medycyny”. Sposób zachowania się jednostki w codziennych sytuacjach określony zostało jako temperament odzwierciedlający równowagę czterech humorów – to jest płynów produkowanych przez ciało. Czarna żółć, flegma, krew i żółć miały za zadanie sterować osobowością, dzięki określonej zawartości w organizmie w różnych proporcjach u przedstawicieli poszczególnych osobowości. Do hipokratesowskich typów osobowości nawiązuje współczesna badaczka Florence Littauer. Przez większość swojego życia prowadziła ona badania nad temperamentem, wyszczególniając cztery typy osobowości i definiując osobowość towarzyskiego sangwinika, energicznego choleryka, perfekcyjnego melancholika oraz spokojnego flegmatyka. Ten właśnie podział stał się podstawą do dalszych poszukiwań w prezentowanej pracy [4, 5].

Towarzyski Sangwinik

To osoba zadowolona z życia, która reaguje na bodźce szybko i silnie, przy czym reakcja sangwinika nie jest siłą destrukcyjną, dzięki wysokiej wrażliwości oraz empatii właściwej dla opisywanego typu osobowości. Wydaje się, że jednostka nosząca miano towarzyskiego sangwinika będzie dobrym pracownikiem z uwagi na dużą odporność psychiczną oraz umiejętność dostosowania się do warunków środowiska [4, 6].

Energiczny Choleryk

Zachowanie choleryków często powoduje eskalację konfliktów z uwagi na porywcze, gwałtowne reakcje, których osoby o tym typie usposobienia z reguły nie potrafią opanować. Mimo że choleryk uznawany jest za pracowolika, co z reguły traktowane jest jako wada, jest wspaniałym pracownikiem, mogącym osiągnąć znacznie więcej niż osoby o pozostałych typach temperamentu, dzięki swojemu ukierunkowaniu na cel [1, 7].

Perfekcyjny Melancholik

W przeciwieństwie do choleryka melancholik jest osobą stroniącą od reakcji porywczych. Osoby o melancholicznym typie temperamentu postrzegane są jako bierne, płynące z nurtem wydarzeń i zjawisk, a co za tym idzie, niepodjemujące wielu aktywności. W obliczu wyzwań przekraczających siły i możliwości należy spodziewać się braku wytrwałości, a w przypadku krytyki, nadmiernej reakcji emocjonalnej, ukazującej małą odporność psychiczną [8].

Spokojny Flegmatyk

Obcowanie z flegmatykiem z reguły nie przebiega przy udziale szerokiej palety emocji – osoby o tym typie temperamentu od wieków uznawane są za mało emocjonalne. Po osobie flegmatycznej, podobnie jak po melancholiku, nie należy się spodziewać reakcji porywczych, a ponieważ zaliczany jest on do grona ludzi powściągliwych, swoje emocje skrywa w głębi siebie [9].

Osobowości mieszane

Naturalnym zjawiskiem jest występowanie kombinacji większej liczby typów osobowości. W przypadku połączenia dwóch z czterech typów temperamentu występują one w dwóch konfiguracjach: w proporcji 50:50 lub dominacji jednego typu osobowości z nieznaczną domieszką temperamentu drugiego typu.

Kształtowanie zainteresowań zawodowych

Uważa się, że decyzja dotycząca wyboru zawodu jest jedną z najważniejszych, o ile nie najbardziej znaczącą w życiu. Podjęcie samodzielnej, dobrze przemyślanej decyzji może zaowocować wieloletnim odczuwaniem satysfakcji

płynącej z wykonywanej pracy oraz sukcesem zawodowym [10]. Według Johana Hollanda preferencje zawodowe, kierujące uwagę jednostki w stronę wykonywania określonych rodzajów aktywności i zainteresowania pewną grupą obiektów, stanowią formę wyrażania osobowości człowieka [11].

Proces formowania się zainteresowań człowieka przebiega według cyklu składającego się z trzech rodzajów mechanizmów:

1. podejmowanie aktywności eksploracyjnych wyodrębniających i stabilizujących preferencje behawioralne i czynnościowe;
2. korelacja zainteresowań podstawowych i zawodowych;
3. formowanie się indywidualnego poczucia kompetencji tworzonych na podstawie obrazu samego siebie i odczuć odnoszących się do skuteczności osobistej [10, 12].

Najpopularniejszym narzędziem używanym w celu określenia mocnych i słabych stron jest Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych stworzony przez Annę Paszkowską-Rogacz. W swoich badaniach wyszczególniła ona pięć grup zainteresowań zawodowych: kierownicze, społeczne, innowacyjne, metodyczne i społeczne [13, 14]. Przeprowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy zawodowych oraz wnikliwa analiza otrzymanych wyników mogą stanowić pierwszy krok do zapoznania młodych ludzi z szeroką gamą możliwości zawodowych, a także zmotywować ich do poszukiwania pracy w odpowiedniej profesji [15].

Cel badań

Celem pracy było znalezienie korelacji pomiędzy temperamentem a zainteresowaniami zawodowymi studentów wybranych kierunków studiów medycznych. Wnioski z pracy mogą przyczynić się do zwiększenia świadomości wyboru ścieżki kształcenia na uczelni wyższej wśród przyszłych adeptów zawodów medycznych. Aby osiągnąć cel pracy sformułowano następujące problemy badawcze:

1. Jaki typ temperamentu dominuje wśród badanych studentów pielęgniarstwa, położnictwa i ratownictwa medycznego?
2. Czy wszyscy studenci wybranych kierunków medycznych cechują się zainteresowaniami społecznymi?
3. Jaki wpływ na wybór kierunku studiów mają wiek, płeć, miejsce zamieszkania i posiadanie w rodzinie osób z wykształceniem medycznym?

4. Czy dany typ temperamentu jest bezpośrednio związany z określonym rodzajem zainteresowań zawodowych?
5. Czy występuje związek pomiędzy chęcią kontynuowania tradycji rodzinnej poprzez wybór zawodu medycznego a zainteresowaniami zawodowymi?

Materiał i metody badań

Badania prowadzone były w okresie od miesiąca lutego do kwietnia 2020 roku, wśród 129 studentów II roku studiów I° na kierunku pielęgniarstwo, położnictwo oraz ratownictwo medyczne w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym. Wszyscy badani zostali poinformowani o anonimowości i dobrowolności badania oraz jego celu.

W pracy wykorzystano metodę analizy piśmiennictwa przy użyciu klasycznych technik treściowych, dokonując na ich podstawie kolejnych poszukiwań naukowo-badawczych. Ponadto dla potrzeb niniejszego badania wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, z zastosowaniem techniki ankietowej i autorskiego kwestionariusza ankiety oraz metodę szacowania przy użyciu skal samooceny, Kwestionariusza Temperamentu i Kwestionariusza Zainteresowań Zawodowych [16].

Analiza danych wykonana została za pomocą programu IBM SPSS oraz przy użyciu arkusza Excel, będącego częścią pakietu Microsoft Office. Do oceny zależności między zmiennymi oraz zbadania istotności różnic w rozkładach częstości odpowiedzi między grupami zastosowano tabele kontyngencji oraz testy chi-kwadrat. We wszystkich obliczeniach jako poziom istotności przyjęto $p < 0,05$.

Wyniki badań

Charakterystyka grupy badanej

Grupę badanych stanowiło 129 studentów studiów pierwszego stopnia uczących się w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym. Najliczniejszą grupę respondentów tworzyli studenci pielęgniarstwa – 67%, 28% ogólnej liczby badanych stanowili studenci kierunku położnictwo, a 5% respondentów to przyszli ratownicy medyczni.

Wśród studentów wszystkich badanych kierunków bardziej liczną grupą były kobiety – 93% (n = 120) ogólnej liczby respondentów, tylko 7% (n = 9) to mężczyźni. Największą różnorodnością ze względu na płeć wykazało się pielęgniarstwo – 90% respondentów to kobiety, 10% ankietowanych to mężczyźni. Kierunkiem zdominowanym przez kobiety jest położnictwo – stanowią one 100,0% ogólnej liczby słuchaczy tego kierunku. W najmniej licznej badanej podgrupie – wśród studentów ratownictwa medycznego – 50% badanych stanowiły kobiety; mężczyźni studiujący na tym kierunku to kolejne 50% respondentów.

Średnia wieku badanej grupy wynosiła 20,99, a mediana równa była 21. Minimalny wiek respondentów to 20 lat, z kolei najstarsza badana osoba miała 29 lat. Odchylenie standardowe dla wieku badanych wynosiło 1,55.

Studenci wybranych kierunków medycznych podlegających badaniu zostali zapytani o posiadanie w najbliższej rodzinie osób z wykształceniem medycznym. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 51% (n = 66) ankietowanych; 49% (n = 63) badanych nie posiada medyków w najbliższym otoczeniu rodzinnym.

Najczęstszym uzasadnieniem wyboru pielęgniarstwa, położnictwa lub ratownictwa medycznego jako kierunku kształcenia w grupie badanej było odczuwanie potrzeby niesienia pomocy drugiemu człowiekowi – ta idea przyświecała 60% ankietowanych. W badanej grupie 22% badanych wybrało zawód z powodu „braku pomysłu na siebie”. Chęć kontynuowania tradycji rodzinnej wyraziło 3% badanych. Wśród respondentów około 2% osób wybrało studia medyczne z powodu presji wywieranej przez rodziców, a 13% ankietowanych wybrało swój kierunek z innego powodu.

Dominujące typy temperamentów wśród badanych studentów pielęgniarstwa, położnictwa i ratownictwa medycznego

Dane dotyczące typów usposobienia badanych studentów poszczególnych kierunków studiów zobrazowano w tabeli 1.

Temperament melancholika posiada 41% (n = 59) osób z ogólnej liczby badanych. Drugim najpopularniejszym temperamentem występującym wśród respondentów jest flegmatyk, z którym identyfikuje się 24,5% (n = 35) ankietowanych. Trzecie najczęściej występujące usposobienie to sangwinik – reprezentowało go 17,5% (n = 25) respondentów. Temperament choleryczny występował najrzadziej wśród uczestników badania – dotyczył jedynie 17% (n = 24) studentów.

Tab. 1. Temperament badanych na poszczególnych kierunkach studiów

Temperament		Kierunek studiów			Ogółem
		Pielęgniarstwo	Położnictwo	Ratownictwo Medyczne	
melancholiczny	n	35	21	3	59
	%	40,2	58,3	50,0	
choleryczny	n	17	6	1	24
	%	19,5	16,7	16,7	
flegmatyczny	n	22	12	1	35
	%	25,3	33,3	16,7	
sangwiczny	n	20	4	1	25
	%	23,0	11,1	16,7	

Źródło: oprac. własne

Temperament melancholika posiadało 41% (n = 59) osób z ogólnej liczby badanych. Drugim najpopularniejszym temperamentem występującym wśród respondentów był flegmatyk, z którym identyfikowało się 24,5% (n = 35) ankietowanych. Trzecie najczęściej występujące usposobienie to sangwinyk – reprezentowało go 17,5% (n = 25) respondentów. Temperament choleryczny występował najrzadziej wśród uczestników badania – dotyczył jedynie 17% (n = 24) studentów.

Suma poszczególnych temperamentów w grupie badanej wynosi 143. Powyższa sytuacja wynika z faktu, że spośród 129 respondentów u 10% (n = 13) z nich wystąpiła osobowość mieszana. 9% (n = 12) ankietowanych posiadało dwa temperamenty równoważące się. Z kolei u 1% (n = 1) badanych stwierdzono występowanie w równowadze trzech typów osobowości. Pozostali ankietowani posiadali jeden typ temperamentu. Wśród osobowości mieszanych dominował typ melancholiczno-choleryczny – reprezentowało go aż 31% respondentów. Drugim co do liczebności temperamentem były osobowości melancholiczno-flegmatyczne oraz choleryczno-sangwinyczne – w obu przypadkach reprezentowało je po 23% ankietowanych. Najmniej licznymi grupami temperamentów są usposobienia flegmatyczno-sangwinyczne i melancholiczno-sangwinyczne – stanowiły one kolejno 8% i 7% ogólnej liczby ankietowanych. Jedyna grupa potrójnej osobowości – melancholiczno-choleryczno-sangwinyczna – reprezentowana była przez 8% respondentów.

Za pomocą testów chi-kwadrat poddano analizie występowanie zależności między rodzajem temperamentu występującego u badanych a wyborem kierunku studiów – dane te obrazuje tabela 2.

Tab. 2. Ocena zależności pomiędzy poszczególnymi temperamentami a kierunkiem kształcenia respondentów

Temperament	n	Wartość	Liczba stopni swobody (df)	Poziom prawdopodobieństwa (p)
melancholiczny	129	3,409	2	0,182
choleryczny	129	0,154	2	0,926
flegmatyczny	129	1,182	2	0,554
sangwiczny	129	2,329	2	0,312

Źródło: oprac. własne

Wyniki uzyskane w testach chi-kwadrat przedstawionych w tabeli 2 oceniających występowanie zależności pomiędzy dwiema zmiennymi – typem temperamentu osób badanych oraz kierunkiem kształcenia – nie wykazały różnic istotnych statystycznie. Wybór ścieżki kształcenia spośród studiów pielęgniarstwa, położnictwa lub na kierunku ratownictwo medyczne nie jest związany z typem temperamentu osób badanych.

Zainteresowania społeczne osób studiujących na wybranych kierunkach

Dane dotyczące rodzajów zainteresowań zawodowych studentów poszczególnych kierunków studiów poddano analizie, a otrzymane wyniki zawarte zostały w tabeli 3.

Tab. 3. Ocena zależności pomiędzy rodzajem zainteresowań a kierunkiem kształcenia

Rodzaj zainteresowań	n	Procent odpowiedzi	Procent obserwacji
społeczne	65	34,6%	50,4%
metodyczne	46	24,5%	35,7%
innowacyjne	37	19,7%	28,7%
kierownicze	30	16,0%	23,3%
przedmiotowe	10	5,3%	7,8%
ogółem	188	100,0%	145,7%

Źródło: oprac. własne

Sumaryczna liczba zainteresowań (n) wynosi 188. Sytuacja ta wynika z faktu, że nie u wszystkich 129 respondentów wystąpił jeden rodzaj zainteresowań. Najliczniejszą grupę badanych reprezentowali ankietowani o zacięciu społecznym – 50,4% (n = 65). Drugą co do liczności grupę – 35,7% (n = 46) stanowią osoby metodyczne. Około 28,7% badanych (n = 37) reprezentuje zainteresowania innowacyjne. Predyspozycje kierownicze posiada 23,3% respondentów (n = 30). Najmniej liczna grupa ankietowanych – 7,8% (n = 10) – reprezentuje zdolności przedmiotowe.

Wpływ zmiennych demograficznych na wybór kierunku studiów

Wykonano testy chi-kwadrat celem zbadania występowania różnic między: 1) kierunkiem studiów a wiekiem badanych (wartość statystyki testowej 4,389; $df = 2$; $p = 0,111$); 2) kierunkiem studiów a miejscem zamieszkania badanych (wartość statystyki testowej 11,153; $df = 6$; $p = 0,084$); 3) kierunkiem studiów a posiadaniem w rodzinie osób z wykształceniem medycznym (wartość 5,481; $df = 2$; $p = 0,065$). We wszystkich tych testach nie wykazano różnic istotnych statystycznie.

Celem zbadania występowania różnic między dwiema zmiennymi – płcią a wyborem kierunku kształcenia – dane poddano analizie za pomocą tablicy rozkładu chi-kwadrat (wartość statystyki testowej 19,813; $df = 2$; $p < 0,001$) – stwierdzono występowanie istotnych zależności. Analiza wykazała, że kobiety w grupie badanej istotnie statystycznie częściej wybierały studia pielęgnarskie i położnicze.

Zależność pomiędzy temperamentem a zainteresowaniami zawodowymi

W badaniu przeanalizowano dane dotyczące zainteresowań zawodowych wśród badanej grupy studentów o usposobieniu melancholicznym. Wyniki umieszczono w tabeli 4.

Wykonano szereg testów chi-kwadrat, aby zbadać zależności między melancholicznym typem osobowości wśród ankietowanych a poszczególnymi zainteresowaniami zawodowymi. Nie stwierdzono istotnych statystycznie zależności między badanymi zmiennymi.

Podobnie jak w przypadku usposobienia melancholicznego przeprowadzono analizę danych zebranych w tabeli 5, mającą na celu wykazanie

istnienia istotnych z punktu widzenia statystyki zależności pomiędzy temperamentem cholerycznym a poszczególnymi zainteresowaniami zawodowymi.

Tab. 4. Zestawienie krzyżowe ukazujące korelacje między temperamentem melancholicznym a zainteresowaniami zawodowymi

Rodzaj zainteresowań	Stopień dominacji Zainteresowania		Temperament melancholiczny		Ogółem
			Dominacja temperamentu	Brak dominacji Temperamentu	
kierownicze	dominacja	n	16	14	30
		%	27,1%	20,0%	23,3%
	brak dominacji	n	43	56	99
		%	72,9%	80%	76,7%
ogółem		n	59	70	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
społeczne	dominacja	n	28	37	65
		%	47,5%	52,9%	50,4%
	brak dominacji	n	31	33	64
		%	52,5%	47,1%	49,6%
ogółem		n	59	70	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
metodyczne	dominacja	n	26	20	46
		%	44,1%	28,6%	35,7%
	brak dominacji	n	33	50	83
		%	55,9%	71,4%	64,3%
ogółem		n	59	70	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
innowacyjne	dominacja	n	14	23	37
		%	23,7%	32,9%	28,7%
	brak dominacji	n	45	47	92
		%	76,3	67,1	71,3
ogółem		n	59	70	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
przedmiotowe	dominacja	n	3	7	10
		%	5,1%	10,0%	7,8%
	brak dominacji	n	56	63	119
		%	94,9%	90,0%	92,2%
ogółem		n	59	70	129
%		100,0	100,0%	100,0%	

Źródło: oprac. własne

Tab. 5. Zestawienie krzyżowe ukazujące korelacje między temperamentem cholerycznym a zainteresowaniami zawodowymi

Rodzaj zainteresowań	Stopień dominacji zainteresowania		Temperament choleryczny		Ogółem
			Dominacja Temperamentu	Brak dominacji temperamentu	
kierownicze	dominacja	n	11	19	30
		%	45,8%	18,1%	23,3%
	brak dominacji	n	13	86	99
		%	54,2%	81,9%	76,7%
ogółem		n	24	105	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
społeczne	dominacja	n	12	53	65
		%	50,0%	50,5%	50,4%
	brak dominacji	n	12	52	64
		%	50,0%	49,5%	49,6%
ogółem		n	24	105	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
metodyczne	dominacja	n	6	40	46
		%	25,0%	38,1%	35,7%
	brak dominacji	n	18	65	83
		%	75,0%	61,9%	64,3%
ogółem		n	24	105	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
innowacyjne	dominacja	n	7	30	37
		%	29,2%	28,6%	28,7%
	brak dominacji	n	17	75	92
		%	70,8%	71,4%	71,3%
ogółem		n	24	105	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
przedmiotowe	dominacja	n	1	9	10
		%	4,2%	8,6%	7,8%
	brak dominacji	n	23	96	119
		%	95,8%	91,4%	92,2%
ogółem		n	24	105	129
%		100,0	100,0%	100,0%	

Źródło: oprac. własne

Przeanalizowano występowanie zależności pomiędzy osobowością choleryczną wśród ankietowanych i przejawianiem przez nich zainteresowań kierowniczych (wartość statystyki testowej 8,421; $df = 1$; $p = 0,004$) – wykazano tu zależności istotne statystycznie. Osoby, które nie przejawiały dominacji temperamentu choleryka częściej wykazywały również brak zainteresowania kierowniczego. Nie stwierdzono zależności istotnych statystycznych pomiędzy temperamentem cholerycznym a pozostałymi grupami zainteresowań.

Zebrane dane na temat zainteresowań zawodowych wśród badanej grupy studentów o temperamencie flegmatycznym przeanalizowano, a wyniki zawarto w tabeli 6.

Tab. 6. Zestawienie krzyżowe ukazujące korelacje między temperamentem flegmatycznym a zainteresowaniami zawodowymi

Rodzaj zainteresowań	Stopień dominacji zainteresowania		Temperament flegmatyczny		Ogółem
			Dominacja temperamentu	Brak dominacji temperamentu	
kierownicze	dominacja	n	3	27	30
		%	8,6%	28,7%	23,3%
	brak dominacji	n	32	67	99
		%	91,4%	71,3%	76,7%
ogółem		n	35	94	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
społeczne	dominacja	n	22	43	65
		%	62,9%	45,7%	50,4%
	brak dominacji	n	13	51	64
		%	37,1%	54,3%	49,6%
ogółem		n	35	94	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
metodyczne	dominacja	n	10	36	46
		%	28,6%	38,3%	35,7%
	brak dominacji	n	25	58	83
		%	71,4%	61,7%	64,3%
ogółem		n	35	94	129
%		100,0%	100,0%	100,0%	
innowacyjne	dominacja	n	8	29	37
		%	22,9%	30,9%	28,7%
	brak dominacji	n	27	65	92
		%	77,1%	69,1%	71,3%

ogółem %		n	35	94	129
		100,0%	100,0%	100,0%	
przedmiotowe	dominacja	n	5	5	10
		%	14,3%	5,3%	7,8%
	brak dominacji	n	30	89	119
		%	85,7%	94,7%	92,2%
ogółem %		n	35	94	129
		100,0	100,0%	100,0%	

Źródło: oprac. własne

Wykonano szereg testów chi-kwadrat aby zbadać zależności między flegmatycznym typem osobowości wśród ankietowanych a zainteresowaniami kierowniczymi (wartość statystyczna 5,803; $df = 1$; $p = 0,016$) – wykazano zależności istotne statystycznie. Osoby przejawiające temperament flegmatyka częściej nie miały zainteresowań kierowniczych. Nie stwierdzono istotnych statystycznie zależności pomiędzy temperamentem flegmatycznym i pozostałymi grupami zainteresowań.

Poddano analizie dane dotyczące zainteresowań zawodowych wśród badanej grupy studentów posiadających charakter sangwiczny, wyniki zawarto w tabeli 7.

Tab. 7. Zestawienie krzyżowe ukazujące korelacje między temperamentem sangwicznym a zainteresowaniami zawodowymi

Rodzaj zainteresowań	Stopień dominacji zainteresowania		Temperament sangwiczny		Ogółem
			Dominacja temperamentu	Brak dominacji temperamentu	
kierownicze	dominacja	n	6	24	30
		%	24,0%	23,1%	23,3%
	brak dominacji	n	19	80	99
		%	76,0%	76,9%	76,7%
ogółem %		n	25	104	129
		100,0%	100,0%	100,0%	
społeczne	dominacja	n	11	54	65
		%	44,0%	51,9%	50,4%
	brak dominacji	n	14	50	64
		%	56,0%	48,1%	49,6%

Tab. 7. Zestawienie krzyżowe ukazujące korelacje między temperamentem sangwicznym a zainteresowaniami zawodowymi (cd.)

Rodzaj zainteresowań	Stopień dominacji zainteresowania		Temperament sangwiczny		Ogółem
			Dominacja temperamentu	Brak dominacji temperamentu	
ogółem %		n	25	104	129
		100,0%	100,0%	100,0%	
metodyczne	dominacja	n	7	39	46
		%	28,0%	37,5%	35,7%
	brak dominacji	n	18	65	83
		%	72,0%	62,5%	64,3%
ogółem %		n	25	104	129
		100,0%	100,0%	100,0%	
innowacyjne	dominacja	n	9	28	37
		%	36,0%	26,9%	28,7%
	brak dominacji	n	16	76	92
		%	64,0%	73,1%	71,3%
ogółem %		n	25	104	129
		100,0%	100,0%	100,0%	
przedmiotowe	dominacja	n	3	7	10
		%	12,0%	6,7%	7,8%
	brak dominacji	n	22	97	119
		%	88,0%	93,3%	92,2%
ogółem %		n	25	104	129
		100,0	100,0%	100,0%	

Źródło: oprac. własne

Wykonano szereg testów chi-kwadrat, aby zbadać zależności między sangwicznym typem osobowości wśród ankietowanych a poszczególnymi zainteresowaniami zawodowymi. Nie stwierdzono istotnych statystycznie zależności między badanymi zmiennymi.

Wybór zawodu medycznego jako kontynuacja tradycji rodzinnej w świetle zainteresowań zawodowych

Wykonano testy chi-kwadrat celem weryfikacji istnienia różnic istotnych statystycznie pomiędzy: 1) kierowniczymi zainteresowaniami zawodowymi a posiadaniem w obrębie najbliższej rodziny osób o wykształceniu me-

dycznym (wartość statystyczna 0,957; $df = 1$; $p = 0,327$); 2) zainteresowaniami społecznymi występującymi wśród ankietowanych a medycznym wykształceniem medycznym członków rodziny test chi-kwadrat (wartość statystyczna 2,793; $df = 1$; $p = 0,095$); 3) wykształceniem medycznym członków rodzin ankietowanych a zainteresowaniami metodycznymi (wartość statystyczna 0,039; $df = 1$; $p = 0,844$); 4) posiadaniem w rodzinie osób reprezentujących zawody medyczne a predyspozycjami innowacyjnymi (wartość statystyczna 2,343; $df = 1$; $p = 0,126$); 5) zainteresowaniami zawodowymi ukierunkowanymi na działania przedmiotowe wykonano test chi-kwadrat (wartość statystyczna 0,339; $df = 1$; $p = 0,561$). We wszystkich tych testach nie wykazano różnic istotnych statystycznie między badanymi zmiennymi.

Dyskusja

Arabskie przysłowie głosi, że największą mądrością jaką może osiąść człowiek w czasie trwania swojego życia jest całkowite poznanie samego siebie. W toku rozmyślań nasuwają się pytania o motywacje, którymi kierują się przyszli pracownicy sektora medycznego podczas dokonywania wyboru ścieżki kształcenia. Rodzą się pytania: czy podejmują decyzje zgodnie ze swoimi cechami indywidualnymi czy też na skutek bodźców płynących ze strony środowiska? Jakie czynniki skłaniają kolejne pokolenia młodych ludzi do podjęcia nauki na wymagających kierunkach medycznych, po ukończeniu których staną często do walki z chorobami i śmiercią?

Celem badań stanowiących główną myśl niniejszej pracy było wskazanie zależności występujących między temperamentem a zainteresowaniami zawodowymi wśród studentów wybranych kierunków studiów Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Kwestionariusz Temperamentu stworzony przez Florence Littauer okazał się narzędziem pomocnym w ustaleniu dominującego, jak i najrzadziej występującego, wśród badanych typu temperamentu. Badania własne wskazały, że najczęściej występującym typem osobowości wśród studentów pielęgniarstwa, położnictwa i ratownictwa medycznego był temperament melancholiczny, a usposobieniem stwierdzonym u najmniejszej liczby respondentów była osobowość choleryczna. Nie znaleziono badań mogących ukazać dominację poszczególnych typów temperamentu wśród studentów uczelni różniących się profilami kształcenia.

Publikacją korespondującą z niniejszą pracą jest artykuł Kim Mi-Ran i Han Su-Jeong z Wydziału Pielęgniarstwa na Uniwersytecie w Daejeon w Ko-

rei. Autorki skupiły się na znalezieniu powiązań między rodzajem osobowości, wynikami w nauce i zadowoleniem ze studiów. Jako główne narzędzie wykorzystaly test Meyers-Briggs (MBTI). Badanie wykazało, że wśród koreańskich studentek pielęgniarstwa ponad 65% stanowią osoby o usposobieniu ekstrawertycznym, do których należą sangwinicy i cholerycy. Zdecydowana mniejszość ankietowanych należała do grupy introwertyków, skupiających osoby o temperamencie melancholicznym i flegmatycznym. Uzyskane rozbieżności mogą wynikać z większej swoistości użytego narzędzia badawczego a także z różnic kulturowych między nacją europejską i azjatycką [17]. Badania Krzysztofa Stablewskiego przeprowadzone wśród rodzimego personelu przy użyciu Kwestionariusza Temperamentu Florence Littauer dowiodły, że wśród polskich pielęgniarek i pielęgniarzy pracujących na oddziałach zachowawczych i w oddziałach ratunkowych, podobnie jak w przedstawianym badaniu, najbardziej powszechnym typem jest temperament melancholiczny [18].

W badaniu autorskim temperament nie determinował wyboru kierunku kształcenia, jednakże praca napisana przez Natalię Waclawik, skupiająca się na zawodowych preferencjach studentów ratownictwa medycznego, skłania do refleksji na temat użycia niedostatecznej liczby swoistych kwestionariuszy. Dodatkowym narzędziem mogącym przyczynić się do zebrania dokładniejszych danych przydatnych dla niniejszej pracy jest kwestionariusz preferencji zawodowych JOB-6, pozwalający potwierdzić bądź zaprzeczyć trafności wyboru przyszłego zawodu. Należy więc przypuszczać, że poszerzenie zbioru narzędzi diagnostycznych pozwoliłoby stworzyć profil osobowości studentów poszczególnych kierunków oraz stwierdzić bądź zaprzeczyć występowaniu interakcji między preferencjami zawodowymi a temperamentem [19].

Zainteresowania społeczne są najczęściej występującymi w badanej grupie. Wśród badanych najmniejszy odsetek respondentów to osoby o zdolnościach przedmiotowych. Agnieszka Chrzan-Rodak i Barbara Ślusarska w swojej pracy na temat inteligencji emocjonalnej i kompetencji społecznych zwracają uwagę na brak jednoznacznej definicji opisującej umiejętność prowadzenia interakcji z podmiotami ludzkimi. Przytaczając prace innych autorów, badaczki formułują wniosek sugerujący istnienie połączeń między kompetencjami społecznymi i wysoko rozwiniętą inteligencją emocjonalną wśród personelu pielęgniarskiego [20]. Wojciech Strzelecki wraz z Jolantą Tomczak uważają zainteresowania za pewien zestaw wrodzonych cech, które poddawane działaniu określonych czynników i zjawisk ulegają przekształceniu w pasję. W przypadku personelu pielęgniarskiego objawia się ona odczuwa-

niem potrzeby nawiązywania interakcji z drugim człowiekiem, co tłumaczyć może nieczęste występowanie zainteresowań przedmiotowych, minimalizujących liczbę nawiązywanych kontaktów interpersonalnych [21].

Badanie własne pokazuje, że kobiety istotnie statystycznie częściej wybierają studia pielęgniarские i położnicze niż mężczyźni. Potwierdza to fakt, że wymienione zawody medyczne są silnie sfeminizowane. Badanie Wojciecha Stefana Zgliczyńskiego, przeprowadzone dla Biura Analiz Sejmowych, potwierdza dominację kobiet w sektorze opieki zdrowotnej – w 2015 roku stanowiły one 98,1% ogółu [22]. Stanisława Golinowska wraz ze współpracownikami w swojej pracy nie tylko potwierdza statystyki przedstawione przez Zgliczyńskiego, ale także poszerza zagadnienie o kraje członkowskie Unii Europejskiej, zauważając, że kobiety stanowią około 75% osób pracujących w sektorze usług medycznych [23].

W badanej grupie nie występuje zależność pomiędzy posiadaniem w rodzinie osób z wykształceniem medycznym a wyborem kierunków studiów. Nie uzyskano także potwierdzenia korelacji zainteresowań zawodowych z wyborem kierunku kształcenia. Marisa Bertello i współpracownicy, prowadząc badania w grupie certyfikowanych pielęgniarek i studentów pielęgniarstwa w regionie Queensland w Australii, dowiedli, że członkowie rodziny związani z medycyną wywierają wpływ na przejawianie i kształtowanie pewnych postaw opiekuńczych i społecznych oraz wybór zawodu medycznego, lecz nie wpływają bezpośrednio na podjęcie decyzji zawodowych [24]. Edyta Monika Kędra wraz z Mirosławem Smoleniem jako czynnik warunkujący wybór zawodu pielęgniarki podają wewnętrzną potrzebę niesienia pomocy innym [25]. Podobne wnioski sformułował Michał Ćwiertnia i współpracownicy, w pracy analizującej uwarunkowania wyboru zawodu ratownika medycznego [26].

Różne zawody medyczne wymagają od praktykujących je osób specyficznych cech charakteru. Posiadanie przez studentów i pracowników sektora medycznego usposobienia melancholicznego sugeruje, że większość z nich to ludzie cierpliwi, charakteryzujący się dobrze rozwiniętą inteligencją emocjonalną – co czyni ich wnikliwymi słuchaczami w relacji z pacjentem. Świadomość własnego temperamentu i zainteresowań jeszcze przed rozpoczęciem kształcenia akademickiego na uczelni medycznej może ukierunkować przyszłego studenta do wyboru odpowiedniego kierunku studiów, a na dalszych etapach życia przyczynić się do kształtowania kariery zawodowej według wrodzonych predyspozycji i upodobań.

Wnioski

1. Dominującym typem temperamentu w badanej grupie, jak i na poszczególnych kierunkach kształcenia, była osobowość melancholiczna; a najrzadszym osobowość choleryczna. Możliwe jest posiadanie cech więcej niż jednego typu osobowości. Posiadany temperament nie determinuje wyboru kierunku kształcenia w badanej grupie.

2. Zainteresowania społeczne są najczęściej występującym w badanej grupie rodzajem zainteresowań zawodowych. Najmniejszy odsetek respondentów to osoby o zdolnościach przedmiotowych.

3. Kobiety statystycznie częściej wybierają studia pielęgniarские i położnicze niż mężczyźni. Wiek, miejsce zamieszkania i posiadanie w rodzinie osób z wykształceniem medycznym nie determinowały wyboru kierunku studiów w badanej grupie.

4. Osoby przejawiające dominację temperamentu cholerycznego najczęściej wykazują się zainteresowaniami kierowniczymi. Ankietowani, wśród których głównym typem osobowości jest temperament flegmatyczny, statystycznie rzadziej przejawiają takie zainteresowania.

5. W badanej grupie nie występują korelacje między posiadaniem w rodzinie osób z wykształceniem medycznym, rodzajem zainteresowań zawodowych a wyborem kierunku kształcenia.

Piśmiennictwo

1. Milczarek-Gnaczyńska M., *Jednostka a społeczeństwo. Władysław Mieczysław Kozłowski o człowieku – wybrane aspekty*, Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych 2013; 4: 7–18.
2. Kobierzycki T., *Filozofia osobowości*, Wydawnictwo Psychologii i Kultury, Warszawa 2001.
3. Oleś K.P., *Psychologia człowieka dorosłego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
4. Zawadzki B., *Temperament – geny i środowisko. Porównania wewnątrz- i międzypopulacyjne*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Sopot 2002.
5. Cybał-Michalska A., *Młodość akademicka a kariera zawodowa*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2013.
6. Pervin L.A., Cervone D., *Osobowość – teoria i badania*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.
7. Littauer F., *Osobowość plus. Jak zrozumieć innych przez zrozumienie siebie?* Oficyna Wydawnicza Logos, Warszawa 2000.
8. Johnson R.L., McCann V., Zimbardo P.G., *Psychologia – kluczowe koncepcje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

9. Bał G., Wiesz J., *Koncepcja stałych indywidualnych cech osobowości w kontekście racjonalistyczno-humanistycznej metodologii nauk o człowieku*, „Czasopismo Psychologiczne” 2015; 1 (2): 151–162.
10. Dutkiewicz A., Łuba M., Łuczak P. i wsp., *Zawody przyszłości. Planowanie kariery w zgodzie z predyspozycjami*, Forum, Warszawa 2018.
11. Bajcar B., Gąsiorowska A., *Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – nowe narzędzie diagnostyczne dla doradcy zawodowego*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Departament Rynku Pracy, Warszawa 2006.
12. Becker-Pestka D., Kołodziej J., Pujer K., *Rozwój osobisty i zawodowy. Wybrane problemy teorii i praktyki*, Exante, Wrocław 2017.
13. Bajcar B., Borkowska A., Czerw A., *Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006.
14. Paszkowska-Rogacz A., *Warsztat pracy europejskiego doradcy zawodowego*, Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, Warszawa 2002.
15. Baczyńska, A., Kosy, K., *Testy i kwestionariusze*, „Zeszyt Informacyjno-Metodyczny Doradcy Zawodowego” 2009; 45: 73–98.
16. Kózka M., Lenartowicz H. *Metodologia badań w pielęgniarstwie*. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2010.
17. Relationships between the Myers-Briggs Type Indicator Personality Profiling, Academic Performance and Student Satisfaction in Nursing Students. *International Journal of Bio-Science and Bio-Technology* 2016; 6 (6): 1–12.
18. Stablewski K., Ocena temperamentu i odporności na stres wśród personelu pielęgniarskiego w lecznictwie zamkniętym, Gdański Uniwersytet Medyczny, Gdańsk 2020 (niepublik. praca magisterska).
19. Waclawik N., Osobowościowe korelaty preferencji zawodowych studentów ratownictwa medycznego, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 2016 (niepublik. praca magisterska).
20. Chrzan-Rodak A., Ślusarska B., Inteligencja emocjonalna i kompetencje społeczne – założenia teoretyczne i znaczenie dla praktyki pielęgniarskiej, „Pielęgniarstwo Polskie” 2019, 71 (1): 80–85.
21. Strzelecki T., Tomczak J., *Wybrane czynniki osobowościowe jako predyktory kształtowania się zainteresowań i pasji studentów uczelni wyższych*, „Pielęgniarstwo Polskie” 2012; 4 (46): 214–220.
22. Zgliczyński W.S., *Kadry medyczne w Polsce*, BAS Biuro Analiz Sejmowych Warszawa 2016; 6: 210.
23. Golinowska S., Kocot E., Sowa A. *Zasoby kadr dla sektora zdrowotnego. Dotychczasowe tendencje i prognozy*, „Zdrowie Publiczne i Zarządzanie” 2013; 11 (2): 125–14.
24. Bertello M., Eley D., Eley R., Rogers-Clark C., Why did I become a nurse? Personality traits and reasons for entering nursing, „Journal of Advanced Nursing” 2012; 68 (7): 1546–1555.
25. Kędra E.M., Smoleń M., *Motywy wyboru kształcenia na kierunku pielęgniarstwo w opinii studentów Państwowej Medycznej Wyższej Szkoły Zawodowej w Opolu*, „Pielęgniarstwo Polskie” 2018; 68: 2.
26. Ćwiertnia M., Fraś M., Kudłacik B., *Uwarunkowania wyboru zawodu ratownika medycznego*, „Pielęgniarstwo i Zdrowie Publiczne” 2016; 6 (2): 137–142.

